

بررسی تاثیر قابلیت مقایسه صورت های مالی و ریسک سقوط مورد انتظار (مطالعه ای در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)

نورالدین میرزایی^۱ و محبوبه احمدی^۲

۱ گروه مدیریت آموزشی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران

۲ گروه مدیریت، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران

چکیده

این تحقیق بر اساس هدف کاربردی و به شیوه همبستگی می باشد و نحوه گردآوری اطلاعات پیمایشی است و هدف این پژوهش، بررسی تاثیر قابلیت مقایسه صورت های مالی و ریسک سقوط مورد انتظار است. روش این پژوهش از بعد هدف توصیفی و از بعد مخاطب استفاده کننده کاربردی و از بعد گردآوری داده ها غیر تعاملی و پس رویدادی و از بعد زمان، روش تحقیق مقطعی می باشد. جامعه آماری در این پژوهش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد بنابراین اطلاعات مالی ۵۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۴ بررسی شده است (۲۰۰ شرکت - سال). برای تجزیه و تحلیل نتایج به دست آمده پژوهش از نرم افزار ۹ Eviews استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان از آن داشت که قابلیت مقایسه صورت های مالی بر ریسک سقوط مورد انتظار تاثیر معناداری دارد در پایان بر اساس یافته های پژوهش پیشنهاداتی ارائه گردید.

واژه های کلیدی: صورت های مالی؛ ریسک سقوط مورد انتظار؛ بورس اوراق بهادار تهران

۱-مقدمه

قابلیت مقایسه یکی از مشخصه های کیفی منحصر به فرد اطلاعات مالی است که سودمندی آن را افزایش می دهد بر خلاف مفهوم ارتباط (قابلیت اطمینان) که بر روی جنبه پیش بینی (تأییدی) اطلاعات حسابداری تمرکز دارد، طبق تعریف FASB قابلیت مقایسه به معنای کیفیت اطلاعاتی است که به کاربران امکان می دهد تا شباهت ها و تفاوت های عملکرد مالی بنگاه ها را شناسایی کنند. بنابراین قابلیت مقایسه برای سرمایه گذاران در بازار سرمایه و بدهی بسیار مهم است زیرا تصمیمات سرمایه گذاری و وام دهی آن ها مبتنی بر ارزیابی فرصت ها یا پروژه های جایگزین است و بدون وجود این اطلاعات قابل مقایسه نمی توان این تصمیمات را اتخاذ کرد. (هیئت استانداردهای حسابداری مالی^۱ یا FASB، ۲۰۱۰).

با وجود تأکید سیاست گذاران بر اهمیت قابلیت مقایسه، مطالعات تجربی نسبتاً کمی درباره آن انجام شده است و شواهد مربوط به اهمیت آن اندک است (شیپر، ۲۰۰۳). دی فرانکو و همکاران (۲۰۱۱) با تمرکز بر دقت پیش بینی تحلیلگران، پوشش و پراکندگی، مزایای قابلیت مقایسه را به صورت تجربی بررسی کرده اند. مطالعات بعدی تأثیر قابلیت مقایسه را بر ارزیابی فعالان بازار از ریسک اعتباری بنگاه (کیم و همکاران، ۲۰۱۳)، تصمیمات خرید (چن و همکاران، ۲۰۱۴)، و تمایل مدیران به انتشار پیش بینی های سود (گونگ و همکاران، ۲۰۱۳) بررسی کرده اند. مطالعات دیگر با تمرکز بر پذیرش استانداردهای بین المللی گزارشدهی مالی به بررسی قابلیت مقایسه پرداخته اند.

این مطالعه به دلیل کمبود پژوهش های مربوط به قابلیت مقایسه اطلاعات تأثیر قابلیت مقایسه صورت مالی را بر ریسک سقوط آتی بررسی می کند که بیان کننده ارزیابی ذهنی سرمایه گذاران از ریسک سقوط قیمت سهام در آینده است. توجه به ارزیابی سهامداران از ریسک (خصوصاً از زمان بحران مالی سال ۲۰۰۸) در حال افزایش بوده است. عدم اطمینان سرمایه گذاران و ترس آن ها از کاهش بیشتر قیمت ها در دوران پیدایش بحران جزء اشتباهات متعدد زمینه ساز کاهش شدید قیمت ها شناخته شده است. بلانچارد (۲۰۰۹) اقتصاددان ارشد صندوق بین المللی پول در زمان بحران در واکنش به بحران مالی اخیر بیان می کند «پس سیاست گذاران باید چه کار کنند؟ اول از همه باید عدم قطعیت را کاهش بدهند. با حذف ریسک های دنباله و برداشت افراد از ریسک های دنباله این کار قابل انجام است.» بنابراین شناخت عوامل مؤثر بر ارزیابی سرمایه گذاران از ریسک سقوط قیمت توجیه کننده پژوهش ما است.

مطالعات قبلی درباره ریسک سقوط معمولاً سقوط قیمت سهام را به مدیریت تعدی اطلاعات از سوی مدیران نسبت داده اند (بلک و لیو، ۲۰۰۷؛ هاتن و همکاران، ۲۰۰۹؛ کیم و همکاران، ۲۰۱۱الف، ۲۰۱۱ب؛ کیم و ژانگ، ۲۰۱۵). انگیزه های مدیران و توانایی آن ها برای مخفی کردن اخبار منفی مبنای این نظریه اطلاعات است. وقتی میزان اخبار منفی به سطح خاصی می رسد به یکباره آشکار خواهد شد و باعث کاهش عظیم و ناگهانی قیمت سهام (یعنی سقوط قیمت سهام) می شود. با توجه به موارد مذکور هدف این پژوهش بررسی تأثیر قابلیت مقایسه صورت های مالی و ریسک سقوط مورد انتظار (مطالعه ای در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران) می باشد. لذا فرضیه پژوهش حاضر عبارتست از اینکه قابلیت مقایسه صورت های مالی بر ریسک سقوط مورد انتظار تأثیر معناداری دارد.

پیشینه پژوهش

کیم و همکاران^۲ (۲۰۱۶) این مطالعه به بررسی تأثیر قابلیت مقایسه صورت مالی بر ریسک سقوط مورد انتظار می پردازد. با استفاده از معیارهای قابلیت مقایسه دی فرانکو، کوئاری و وردی (۲۰۰۱) دریافتیم که ریسک سقوط مورد انتظار با افزایش قابلیت مقایسه صورت مالی کاهش می یابد و این رابطه منفی در محیط هایی شدیدتر است که در آن مدیران بیشتر به دنبال مخفی کردن اخبار منفی هستند. همچنین شواهدی را ارائه می کنیم که نشان می دهد قابلیت مقایسه می تواند واکنش نامتقارن بازار به افشای اخبار منفی و اخبار مثبت را کاهش بدهد. طبق یافته های ما قابلیت مقایسه صورت مالی تمایل

1 Financial Accounting Standards Board

2 Kim et al

مدیران برای مخفی کردن اخبار منفی را کاهش می‌دهد. این موضوع باعث کاهش میزان ریسک سقوط آتی بنگاه از دیدگاه سرمایه‌گذاران می‌شود.

هری بار و جنکینس^۳ (۲۰۰۴) در امریکا تاثیر ارائه مجدد صورت‌های مالی روی برآورد هزینه سرمایه را مورد پژوهش قرار دادند و در یافتند که ارائه مجدد صورت‌های مالی از طریق کاهش اطمینان سرمایه‌گذاران نسبت به اعتبار و شایستگی مدیریت موجب کاهش سودهای مورد انتظار آتی و افزایش نرخ بازده مورد انتظار سرمایه‌گذاران و در نهایت موجب افزایش هزینه سرمایه شرکت می‌گردد.

وانگ^۴ (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان "هماهنگسازی استاندارد های حسابداری و قابلیت مقایسه صورت های مالی" با در نظرگرفتن قابلیت مقایسه بین دو شرکت، به بررسی تأثیر اطلاعات سودشرکتی بر قیمت سهام شرکت دیگر پرداخت. نتایج نشان داد هماهنگ سازی استاندارد های حسابداری موجب افزایش قابلیت مقایسه شده است. در خصوص جفت شرکتهایی که قابلیت مقایسه بیشتری با هم دارند، واکنش قیمت سهام آنها به اطلاعات سود یکدیگر، بیشتر است.

مرگنتالر و همکارانش^۵ (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان "قابلیت مقایسه صورتهای مالی و کارایی تصمیم گیری درباره فرایند تحصیل شرکت" نشان دادند در فرایند خرید سهام شرکت، هرچه صورت های مالی شرکت تحصیل شونده با صورت های مالی صنعت خود قابلیت مقایسه بیشتری داشته باشد، شرکت تحصیل کننده تصمیم های بهتری درباره فرایند تحصیل اخذ می کند. چوئی و همکارانش^۶ (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان "قابلیت مقایسه صورت های مالی و توانایی بازده های جاری سهام برای انعکاس اطلاعات از سودهای آتی" به بررسی تأثیر قابلیت مقایسه ضریب واکنش سود های آتی پرداختند. یافته های آنان نشان داد شرکت هایی که قابلیت مقایسه صورت های مالی بیشتری دارند، ضریب واکنش سود های آتی آنها بیشتر است. همچنین دریافتند قابلیت مقایسه موجب می شود اطلاعات بیشتری از سودهای خاص شرکت در قیمتجاری سهام منعکس شود.

هیرشی^۷ (۲۰۰۵) پژوهشی تحت عنوان "عدم واکنش بلند مدت بازار به ارائه مجدد صورت- های مالی" را انجام و نشان داد ارتباط منفی بین افزایش سود های گذشته به دلیل ارائه مجدد با بازده آتی بعد از اعلان ارائه مجدد وجود دارد.

روتنسن^۸ (۲۰۰۸) نشان داد اگر ارائه مجدد باعث کاهش سودهای گزارش شده قبلی گردد، این موضوع بیانگر عملکرد ضعیف شرکت خواهد بود و احتمالاً تغییرات حاکمیتی پیرامون ارائه مجدد رخ خواهد داد.

لی یو^۹ (۲۰۰۴) پژوهشی با عنوان "تاثیر ارائه مجدد صورت-های مالی بر تغییر حسابرسان و مدیریت ارشد" را انجام داد. نمونه آماری این پژوهش شامل ۵۶۹ شرکتی بود که پس از ارائه مجدد اقدام به تغییر حسابرس خود نموده اند. نتایج نشان داد که اعلان ارائه مجدد به طور معنا داری موجب افزایش احتمال تغییر و عزل حسابرسان می شود.

محبی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان "بررسی تاثیر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت بر ریسک سقوط قیمت سهام در بورس اوراق بهادار تهران" امروزه تاثیر شرکت ها بر جامعه یک دغدغه جهانی تلقی و انتظارات ذینفعان از نقش واحدهای تجاری در جامعه در حال افزایش است. توجه به تاثیر شرکت ها در جامعه، منجر به پیدایش مفهوم نوظهور و مهم مسئولیت اجتماعی و پایداری شرکتها در ادبیات کسبوکار شده است. مسئولیت اجتماعی، مجموعه وظایف و تعهداتی است که سازمان بایستی در جهت حفظ و مراقبت و کمک به جامعه‌ای که در آن فعالیت می‌کند، انجام دهد. مسئولیت اجتماعی شرکت ها، بخش جدایی ناپذیری از کتب و مقالات مالی اقتصادی جهان تلقی می شود و تمایل به سرمایه گذاری در شرکت هایی که اعمال و گزارشگری مسئولیت اجتماعی دارند در حال افزایش است. هدف این پژوهش بررسی تاثیر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها بر ریسک سقوط آتی قیمت سهام می باشد. دوره زمانی تحقیق شامل ۶ سال متوالی از ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ و نمونه آماری

3 Harry bar and Jenkins

4 Wang

5 Mergenthaler et al

6 Choi et al

7 Hirschi

8 Rotensin

9 Li Yu

تحقیق شامل ۸۴ شرکت از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. در این راستا یک فرضیه اصلی و یک فرضیه فرعی تدوین گردید. جهت آزمون فرضیه ها از مدل رگرسیونی و نرم افزار اقتصادسنجی Stata11.0 استفاده شده است. یافته های پژوهش نشان داد که تاثیر مسئولیت پذیری اجتماعی بر ریسک سقوط قیمت سهام در شرکت های مورد بررسی منفی و معنی دار می باشد و اثرات متقابل مسئولیت پذیری اجتماعی و مالکیت نهادی بر ریسک سقوط قیمت سهام در شرکت های مورد بررسی مثبت و معنی دار می باشد.

مهرانی و همکاران، (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان "بررسی ارائه صورت های مالی جدید در حسابداری اسلامی" با وجود گسترش اقتصاد و بانکداری اسلامی، حسابداری اسلامی همگام با نیازهای این حوزه رشد نکرده است؛ زیرا از یک سو، چالش های حسابداری اسلامی در استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی پوشش داده نشده اند و از سوی دیگر استانداردهای حسابداری اسلامی تدوین شده توسط نهادهای دست اندرکار این حوزه، به طور خاص سازمان حسابداری و حسابرسی نهادهای مالی اسلامی، مورد پذیرش جهانی واقع نشده اند. این مقاله به بررسی چالش های مربوط به آن دسته از رویه های افشای حسابداری اسلامی که در استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی مورد توجه قرار نگرفته اند، می پردازد. به طور خاص صورت منابع و مصارف وجوه صندوق قرض الحسنه، صورت منابع و مصارف وجوه صندوق خیریه و زکات و صورت تغییرات در سرمایه گذاری های محدود شده، در حسابداری مرسوم لحاظ نشده اند. عدم ارائه این سه صورت مالی نیازمند بررسی از هر دو منظر فقهی و حسابداری می باشد. با توجه به بین رشته ای بودن موضوع و نبود پیشینه کافی، روش پژوهش آمیخته اکتشافی استفاده می شود. بر این اساس، بخش کیفی پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی به عنوان روشی متقن در علوم اسلامی، به بررسی و ارائه پاسخ فقهی مناسب برای چالش های بنیادی می پردازد. بخش دوم پژوهش به روش پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسشنامه به انجام می رسد. نتایج بیانگر مطلوبیت و پیامدهای مثبت ارائه صورت منابع و مصارف وجوه صندوق قرض الحسنه و صورت تغییرات در حساب های سرمایه گذاری محدود شده و عدم انطباق صورت منابع و مصارف وجوه صندوق خیریه و زکات با رهنمودهای اسلامی است.

آقاسی و صادقی (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان "بررسی تاثیر ریسک مورد انتظار، نرخ رشد فروش، فرصتهای رشد بازار سهام ارزشهای نقد استاندارد شده بر نوسانات پاداشهای هیئت مدیره شرکتها" هدف این پژوهش بررسی تاثیر ریسک مورد انتظار نرخ رشد فروش فرصتهای رشد بازده سهام ارزش بازار و جریانهای نقد استاندارد شده بر نوسانات پاداش هیئت مدیره شرکتها است این پژوهش از نوع مطالعه و کتابخانه ای تحلیل علی بوده و مبتنی بر تحلیل داده های تابلویی پانل دیتا است در این پژوهش اطلاعات مالی ۱۰۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی دوره زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۳ بررسی شده است. برای تجزیه و تحلیل نتایج به دست آمده ی پژوهش از نرم افزاری Eviews 7 ، Spss 20 و Minitab16 استفاده شده است. نتایج تحقیق در ارتباط با تایید فرضیه اولی پژوهش نشان از ان داشت پژوهش نشان از ان داشت که بین ریسک مورد انتظار و نوسانات پاداش هیئت مدیره به شرکتها رابطه معنادار و معکوسی وجود دارد همچنین با توجه به تجزیه و تحلیلهای صورت گرفته در ارتباط با تایید فرضیه دوم پژوهش به این نتیجه رسیدیم که بین نرخ رشد فروش و نوسانات پاداش هیئت مدیره شرکتها رابطه معنادار و معکوسی وجود دارد در ادامه نتایج پژوهش در ارتباط با تایید فرضیه سوم پژوهش حاکی از ان بود که بین فرصتهای رشد و نوسانات پاداش هیئت مدیره شرکتها رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد. نتایج پژوهش در ارتباط با تایید فرضیه پنجم پژوهش نشان از آن که بین ارزش بازار و نوسانات پاداش هیئت مدیره شرکتها رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد در نهایت با توج به تجزیه و تحلیل صورت گرفته در ارتباط با تایید فرضیه شش پژوهش به این نتیجه رسیدیم که بین جریانهای نقد استاندارد شده و نوسانات پاداش هیئت مدیره شرکتها رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد.

ریسک و مدیریت ریسک

ریسک از نظر تئوری به معنای احتمال انحراف از نیل به هدف مطلوب است. در تئوری ریسک، اصطلاحاتی نظیر عدم قطعیت یا نامشخص بودن وضعیت و شرایط عدم اطمینان از آینده نیز هم ارز با اصطلاح ریسک بکار می رود. مفهوم ریسک، در تئوری

احتمالات ریشه داشته و از بخت آزمایی و شرط بندی نشأت گرفته است. آنچه مشهود است، پیدایش بازی های شانس و ایجاد قمارخانه ها در توسعه مفهوم تئوری احتمالات و تئوری ریسک مؤثر بوده است. (پیر صالحی، ۱۳۹۰: ۱۱)

فرآیند مدیریت ریسک^{۱۰} نگرشی نظام مند و پیشگیرانه است که در راستای کاهش عدم قطعیت بکارگرفته می شود که شامل بازه های زمانی و بودجه های گوناگونی است. بطور کلی مدیریت ریسک عبارتند از به حداقل رساندن نتایج و پیامدهای حاصل از رویدادهای نامطلوب و به حداکثر رساندن نتایج حاصل از رویدادهای مطلوب. لذا ریسک می تواند رویدادی مثبت یا منفی باشد که از این دو همانگونه که پیشتر اشاره شد با عنوان فرصت و ریسک یاد می شود. (حیدری، ۱۳۹۳: ۷۳)

استاندارد AS/NZS- 4360 مدیریت ریسک را فرهنگ، فرآیندها و ساختارهایی که در جهت مدیریت موثر فرصت های بالقوه و تأثیرات نامطلوب هدایت می شوند، تعریف می نماید. در تعریف دیگری از PMI مدیریت ریسک، مدیریت نظام مند شناسایی، تجزیه و تحلیل و پاسخ به ریسک ها به منظور حداکثر کردن نتایج مثبت و حداقل کردن احتمال وقوع یا اثر پیامدهای منفی بر اهداف سازمان است، تعریف می گردد. (محبی، ۱۳۹۵: ۶۱)

روش پژوهش

روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش از بعد هدف از نوع تحقیق توصیفی است که به شیوه همبستگی صورت می گیرد. (در پژوهش توصیفی از نوع همبستگی، محقق به بررسی روابط بین دو یا چند متغیر می پردازد). شیوه استدلال پژوهش، قیاسی- استقرایی می باشد. قیاسی به این دلیل که برای تدوین چارچوب نظری و پیشینه پژوهش و تدوین فرضیه های تحقیق از روش کتابخانه و مرور مقالات و مجلات مرتبط استفاده شده است و بواسطه مبانی نظری موجود، متغیرهای تحقیق و روابط بین آنها استخراج شده است. روش این پژوهش از بعد هدف توصیفی و از بعد مخاطب استفاده کننده کاربردی و از بعد گردآوری داده ها غیر تعاملی و پس رویدادی و از بعد زمان، روش تحقیق مقطعی می باشد. جمع آوری اطلاعات برای هر نوع پژوهشی از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد. در این پژوهش برای تدوین مبانی نظری و بررسی پیشینه تحقیق، پس از انجام مصاحبه های اکتشافی از روش کتابخانه ای با بهره گیری از کتب و مقالات تخصصی فارسی و لاتین و پایان نامه های مرتبط با موضوع استفاده گردید. از آنجایی که اطلاعات مربوط به متغیرهای این پژوهش شامل بسیاری از اقلام حسابداری مندرج در صورت های مالی حسابرسی شده بانکها می باشد، داده های مورد نیاز برای آزمون فرضیه ها از صورت های مالی موجود در سایت های مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی وابسته به سازمان بورس و اوراق بهادار به نشانی www.rdis.ir و شبکه کدال، سیستم های جامع اطلاع رسانی ناشران به نشانی www.codal.ir، مرکز پردازش اطلاعات مالی ایران به نشانی www.fipiran.com، لوح های فشرده سازمان بورس و اوراق بهادار تهران و نرم افزار ره آورد نوین به صورت غیر تعاملی و پس رویدادی استخراج می شود.

آزمون پژوهش

هدف از آزمون فرضیه تحقیق بررسی رابطه بین قابلیت مقایسه صورت های مالی و ریسک سقوط مورد انتظار شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد و فرضیه آماری آن به صورت زیر تعریف می شود:

H_0 : بین قابلیت مقایسه صورت های مالی و ریسک سقوط مورد انتظار شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، رابطه معناداری وجود ندارد.

H_1 : بین قابلیت مقایسه صورت های مالی و ریسک سقوط مورد انتظار شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، رابطه معناداری وجود دارد.

$$\begin{cases} H_0 : \beta_1 = 0 \\ H_1 : \beta_1 \neq 0 \end{cases}$$

^۱ Risk Management Process

برای این که بتوان مشخص نمود که آیا استفاده از روش داده‌های پانل در برآورد مدل مورد نظر کارآمد خواهد بود یا نه، از آزمون چاو یا F مقید و به منظور این که مشخص گردد کدام روش (اثرات ثابت و یا اثرات تصادفی) جهت برآورد مناسب‌تر است (تشخیص ثابت یا تصادفی بودن تفاوت‌های واحدهای مقطعی) از آزمون هاسمن استفاده می‌شود. نتایج حاصل از این آزمون‌ها در جدول یک ارائه شده است.

جدول یک: نتایج آزمون F لیمر و هاسمن برای مدل (۱)

آزمون	تعداد	آماره	مقدار آماره	درجه آزادی	سطح معنا داری
F لیمر	۲۰۰	F	۶,۳۹۱۰۷۹	۴۹,۱۴۹	۰,۰۴۶۲
هاسمن	۲۰۰	χ^2	۰,۰۰۵۳۷۵	۱	۰,۰۶۱۶

با توجه به نتایج آزمون F لیمر و سطح معنا داری آن (۰/۰۴۶۲)، فرضیه H_0 آزمون در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید نشده و بیان‌گر این است که می‌توان از داده‌های تابلویی استفاده نمود. همچنین با توجه به نتایج آزمون هاسمن و سطح معنا داری آن (۰/۰۶۱۶) که بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد، فرضیه H_0 آزمون در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید شده لذا لازم است مدل با استفاده از روش اثرات تصادفی (هاسمن) برآورد شود. با توجه به نتایج حاصل از آزمون‌های چاو و هاسمن و همچنین نتایج آزمون مفروضات آماری رگرسیون کلاسیک، مدل (۱) تحقیق با استفاده از روش داده‌های پانل و به صورت اثرات تصادفی برآورد می‌شود. نتایج برآورد مدل در جدول دو ارائه شده است. شکل برآورد شده مدل با استفاده از نرم‌افزار *Eviews 9* به صورت زیر خواهد بود.

(صورت های مالی)*۰,۱۲۳۴۵ - ۰/۶۵۷۴۱۲ = ریسک مورد انتظار

جدول دو: نتایج آزمون فرضیه اول تحقیق با استفاده از روش اثرات تصادفی

متغیر وابسته: ریسک مورد انتظار تعداد مشاهدات: ۲۰۰ شرکت			
متغیر	ضریب	آماره t	سطح اطمینان
جزء ثابت	۰,۶۵۷۴۱۲	۲۶,۵۷۶۳۹	۰,۰۰۰
صورت های مالی	-۰,۰۱۲۳۴۵	۰,۳۸۵۶۸۳	۰,۰۰۰۳
ضریب تعیین مدل	۰/۶۷۷۷۹۲		
آماره F (سطح معنا داری)	۶,۲۶۸۶۸۰ (۰/۰۰۰۰۰)		
دوربین واتسون	۱,۵۶۲۶۶۱		

در بررسی معنی دار بودن کل مدل با توجه به این که مقدار احتمال آماره F از ۰/۰۵ کوچک‌تر می‌باشد (۰/۰۰۰۰۰) با اطمینان ۹۵٪ معنی دار بودن کل مدل تایید می‌شود.

در بررسی معنی داری ضرایب با توجه نتایج ارائه شده در جدول ۴-۵، از آنجایی که سطح معنا داری بین متغیرهای صورت های مالی و ریسک مورد انتظار کوچکتر از ۰/۰۵ می‌باشد (۰/۰۰۰۰۳)، در نتیجه وجود رابطه معنی داری صورت های مالی و ریسک مورد انتظار در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد. بنابراین فرضیه تحقیق پذیرفته شده و با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت بین صورت های مالی و ریسک مورد انتظار، رابطه معناداری وجود دارد. در آزمون خود همبستگی باقیمانده‌های مدل که با استفاده از آماره دوربین واتسون (DW) انجام شده، مفهوم مستقل بودن به این معنی است که نتیجه یک مشاهده تاثیری بر نتیجه مشاهدات دیگر نداشته باشد. در رگرسیون، بیشتر در مواقعی که رفتار متغیر وابسته در

یک بازه زمانی مورد مطالعه قرار می‌گیرد ممکن است با مشکل مستقل نبودن خطاها برخورد کنیم به این نوع ارتباط در داده‌ها خودهمبستگی می‌گویند. در صورت وجود خودهمبستگی در خطاها نمی‌توان از رگرسیون خطی استفاده کرد برای بررسی از آزمون دوربین واتسون استفاده می‌کنیم، آماره دوربین واتسون بین ۰ تا ۴ می‌باشد. اگر بین باقیمانده‌ها همبستگی متوالی وجود نداشته باشد، مقدار این آماره باید به ۲ نزدیک باشد. اگر به صفر نزدیک باشد نشان دهنده همبستگی مثبت و اگر به ۴ نزدیک باشد نشان دهنده همبستگی منفی می‌باشد. در مجموع اگر این آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد جای هیچ نگرانی نیست. مقدار آماره دوربین- واتسن ۱,۵۶۲ بوده و از آنجایی که بین ۲,۵ تا ۲,۵ می‌باشد مستقل بودن متغیرهای فرضیه را می‌توان نتیجه گرفت.

نتیجه گیری و بحث

در بررسی معنی داری ضرایب با توجه نتایج ارائه شده در جدول 4-5، از آنجایی که سطح معناداری بین متغیرهای صورت‌های مالی و ریسک مورد انتظار کوچکتر از 0/05 می‌باشد (0/0003)، در نتیجه وجود رابطه معناداری صورت‌های مالی و ریسک مورد انتظار در سطح اطمینان 95 درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد. بنابراین فرضیه تحقیق پذیرفته شده و با اطمینان 95 درصد می‌توان گفت بین صورت‌های مالی و ریسک مورد انتظار، رابطه معناداری وجود دارد. در آزمون خودهمبستگی باقیمانده‌های مدل که با استفاده از آماره دوربین واتسون (DW) انجام شده، مفهوم مستقل بودن به این معنی است که نتیجه یک مشاهده تأثیری بر نتیجه مشاهدات دیگر نداشته باشد. در رگرسیون، بیشتر در مواقعی که رفتار متغیر وابسته در یک بازه زمانی مورد مطالعه قرار می‌گیرد ممکن است با مشکل مستقل نبودن خطاها برخورد کنیم به این نوع ارتباط در داده‌ها خودهمبستگی می‌گویند. در صورت وجود خودهمبستگی در خطاها نمی‌توان از رگرسیون خطی استفاده کرد برای بررسی از آزمون دوربین واتسون استفاده می‌کنیم، آماره دوربین واتسون بین 0 تا 4 می‌باشد. اگر بین باقیمانده‌ها همبستگی متوالی وجود نداشته باشد، مقدار این آماره باید به 2 نزدیک باشد. اگر به صفر نزدیک باشد نشان دهنده همبستگی مثبت و اگر به 4 نزدیک باشد نشان دهنده همبستگی منفی می‌باشد. در مجموع اگر این آماره بین 1/5 تا 2/5 باشد جای هیچ نگرانی نیست. مقدار آماره دوربین- واتسن 562.1 بوده و از آنجایی که بین 5.1 تا 5.2 می‌باشد مستقل بودن متغیرهای فرضیه را می‌توان نتیجه گرفت.

بحث: ریسک از نظر تئوری به معنای احتمال انحراف از نیل به هدف مطلوب است. در تئوری ریسک، اصطلاحاتینظیر عدم قطعیت یا نامشخص بودن وضعیت و شرایط عدم اطمینان از آینده نیز هم‌ارز با اصطلاح ریسک بکار می‌رود. مفهوم ریسک، در تئوری احتمالات ریشه داشته و از بخت آزمایی و شرط بندی نشأت گرفته است. آنچه مشهود است، پیدایش بازی‌های شانسی و ایجاد قمارخانه‌ها در توسعه مفهوم تئوری احتمالات و تئوری ریسک مؤثر بوده است. (پیر صالحی، 1390: 11)

مقایسه با تحقیقات پیشین: محبی (1395) در پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت بر ریسک سقوط قیمت سهام در بورس اوراق بهادار تهران" امروزه تأثیر شرکت‌ها بر جامعه یک دغدغه جهانی تلقی و انتظارات ذینفعان از نقش واحدهای تجاری در جامعه در حال افزایش است. توجه به تأثیر شرکت‌ها در جامعه، منجر به پیدایش مفهوم نوظهور و مهم مسئولیت اجتماعی و پایداری شرکتها در ادبیات کسبوکار شده است. مسئولیت اجتماعی، مجموعه وظایف و تعهداتی است که سازمان بایستی در جهت حفظ و مراقبت و کمک به جامعه‌های که در آن فعالیت میکنند، انجام دهد. مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، بخش جدایی ناپذیری از کتب و مقالات مالی اقتصادی جهان تلقی می‌شود و تمایل به سرمایه‌گذاری در شرکت‌هایی که اعمال و گزارشگری مسئولیت اجتماعی دارند در حال افزایش است. هدف این پژوهش بررسی تأثیر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت‌ها بر ریسک سقوط آتی قیمت سهام می‌باشد. دوره زمانی تحقیق شامل 6 سال متوالی از 1387 تا 1392 و نمونه آماری تحقیق شامل 84 شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. در این راستا یک فرضیه اصلی و یک فرضیه فرعی تدوین گردید. جهت آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیونی و نرم افزار اقتصادسنجی OStata.11 استفاده شده است. تأثیر مسئولیت پذیری اجتماعی بر ریسک سقوط قیمت سهام در شرکت‌های مورد بررسی

منفی و معنی دار می باشد و اثرات متقابل مسئولیت پذیری اجتماعی و مالکیت نهادی بر ریسک سقوط قیمت سهام در شرکت های مورد بررسی مثبت و معنی دار می باشد.

مهرانی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان "بررسی ارائه صورتهای مالی جدید در حسابداری اسلامی" با وجود گسترش اقتصاد و بانکداری اسلامی، حسابداری اسلامی همگام با نیازهای این حوزه رشد نکرده است؛ زیرا از یکسو، چالشهای حسابداری اسلامی در استانداردهای گزارشگری مالی بینالمللی پوشش داده نشدهاند و از سوی دیگر استانداردهای حسابداری اسلامی تدوین شده توسط نهادهای دستاوردکار این حوزه، بهطور خاص سازمان حسابداری و حسابرسی نهادهای مالی اسلامی، مورد پذیرش جهانی واقع نشدهاند. این مقاله به بررسی چالشهای مربوط به آن دسته از رویههای افشای حسابداری اسلامی که در استانداردهای گزارشگری مالی بینالمللی مورد توجه قرار نگرفتهاند، میپردازد. بهطور خاص صورت منابع و مصارف وجوه صندوق قرضالحسنه، صورت منابع و مصارف وجوه صندوق خیریه و زکات و صورت تغییرات در سرمایهگذاریهای محدود شده، در حسابداری مرسوم لحاظ نشدهاند. عدم ارائه این سه صورت مالی نیازمند بررسی از هر دو منظر فقهی و حسابداری میباشد. با توجه به بینرشتهای بودن موضوع و نبود پیشینه کافی، روش پژوهش آمیخته اکتشافی استفاده میشود. بر این اساس، بخش کیفی پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی بهعنوان روشی متقن در علوم اسلامی، به بررسی و ارائه پاسخ فقهی مناسب برای چالشهای بنیادی میپردازد. بخش دوم پژوهش به روش پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسشنامه به انجام میرسد. نتایج بیانگر مطلوبیت و پیامدهای مثبت ارائه صورت منابع و مصارف وجوه صندوق قرضالحسنه و صورت تغییرات در حسابهای سرمایهگذاری محدود شده و عدم انطباق صورت منابع و مصارف وجوه صندوق خیریه و زکات با رهنمودهای اسلامی است. مقدم و روحی (۱۳۹۴) هدف اصلی این تحقیق بررسی تاثیر تخصص حسابرس در صنعت بر قابلیت اتکاء و قابلیت مقایسه صورت های مالی شرکت های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۳ بوده که حجم نمونه با توجه به روش غربالگری برابر با ۱۲۹ شرکت می باشد. در این تحقیق تخصص حسابرس در صنعت به عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته شده تا تاثیر آنها بر قابلیت اتکاء و قابلیت مقایسه صورت های مالی شرکت ها مورد بررسی قرار گیرد. پژوهش حاضر از حیث هدف کاربردی و از حیث روش توصیفی-همبستگی قلمداد می شود. از سوی دیگر پژوهش حاضر از نوع پس رویدادی (نیمه تجربی) است، یعنی بر مبنای تجزیه و تحلیل اطلاعات گذشته و تاریخی (صورتهای مالی شرکتها) انجام میگردد. همچنین این پژوهش مبتنی بر تحلیل داده های تابلویی (پانل دیتا) نیز می باشد. در این تحقیق که از داده های پانل با اثرات ثابت و تصادفی استفاده شده، نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده های شرکت ها با استفاده از رگرسیون چند متغیره در سطح اطمینان ۹۵٪ نشان می دهد تخصص حسابرس در صنعت بر قابلیت اتکاء و قابلیت مقایسه صورت های مالی تاثیر مستقیم دارد.

کیم و همکاران (۲۰۱۶^{۱۱}) این مطالعه به بررسی تأثیر قابلیت مقایسه صورت مالی بر ریسک سقوط مورد انتظار میپردازد. با استفاده از معیارهای قابلیت مقایسه دیفرانکو، کوئاری و وردی (۲۰۰۱) دریافتیم که ریسک سقوط مورد انتظار با افزایش قابلیت مقایسه صورت مالی کاهش مییابد و این رابطه منفی در محیط-هایی شدیدتر است که در آن مدیران بیشتر به دنبال مخفی کردن اخبار منفی هستند. همچنین شواهدی را ارائه میکنیم که نشان میدهد قابلیت مقایسه میتواند واکنش نامتقارن بازار به افشای اخبار منفی و اخبار مثبت را کاهش بدهد. طبق یافتههای ما قابلیت مقایسه صورت مالی تمایل مدیران برای مخفی کردن اخبار منفی را کاهش میدهد. این موضوع باعث کاهش میزان ریسک سقوط آتی بنگاه از دیدگاه سرمایه گذاران می-شود.

¹¹ Kim et al

صورت های مالی قابل مقایسه امکان شناسایی و ارزیابی عملکرد بنگاه را برای سرمایه گذاران ساده تر می کند پیشنهاد می شود در هنگام مقایسه عملکرد یک بنگاه با عملکرد هممتایان آن به اصلاحات و محاسبات ارزیابی کمتر با ارقام حسابداری توجه شود .

2. قابلیت مقایسه به انتقال اطلاعات در میان بنگاه های مشابه کمک می کند پیشنهاد می شود که سرمایه گذاران نتایج مشخص تری درباره شباهت ها و تفاوت های اقتصادی بنگاه ها به دست آورند.

3. پیشنهاد می شود سرمایه گذاران با دسترسی به اطلاعات مربوط به بنگاه های مشابه و امکان شناسایی اطلاعات نه تنها می توانند شناخت بهتری از عملکرد بنگاه داشته باشند بلکه بخشی از اخبار منفی درباره آن را از طریق استنتاج بر اساس عملکرد و یا افشای هممتایان مشابه آن کسب کنند .

4. پیشنهاد می شود در راستای مدیریت ریسک(افزایش یا کاهش ریسک) مدیران توجه ویژه ای به میزان سرمایه گذاران سهامداران حقیقی و حقوقی نداشته است.

منابع و ماخذ

- ۱) اقاسی، سعید - هادی صادقی هفشجانی، (۱۳۹۴) ، مقاله بررسی تاثیر ریسک مورد انتظار، نرخ رشد فروش، فرصتهای رشد رشد بازار سهام ارزشهای بازار و جریانهای نقد استاندارد شده بر نواسانات پاداشهای هیئت مدیره شرکتها. عضو هیئت علمی گروه مدیریت دولتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقانان
- ۲) پیر صالحی، مجتبی، (۱۳۹۰) بررسی رابطه ریسک و بازده سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی، دانشگاه اصفهان،
- ۳) حیدری، زهرا (۱۳۹۳) " رابطه مدیریت سود و ریسک سقوط قیمت بازار سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، موسسه آموزش عالی غیر دولتی غیر انتفاعی کار.
- ۴) محبی، زهرا (۱۳۹۵) بررسی تاثیر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت بر ریسک سقوط قیمت سهام در بورس اوراق بهادار تهران، دانشگاه تبریز - دانشکده مدیریت و حسابداری
- ۵) مهرانی؛ ساسان غلامرضا کرمی؛ سیدعلی حسینی؛ علیرضا رام روز، (۱۳۹۴) . پایان نامه بررسی ارائه صورت های مالی جدید در حسابداری اسلامی، دانشیار گروه حسابداری دانشگاه تهران

- 1) Epstein, L.G. and Schneider, M. (2008) "Ambiguity, information quality, and asset-pricing". *Journal of Finance* 63 (1) , 197- 228.
- 2) Fama, E., & French, K. (1993) . "Common risk factors in the returns on stocks and bonds". *Journal of Financial Economics*, 33, 3-56.
- 3) Habib, A. (2008) . "The role of accruals and cash flows in explaining security returns", *Journal of international accounting, auditing and taxation*, vol.17, pp.51- 66.
- 4) Kravet, T. and Shevlin, T. (2010) "Accounting restatements and information risk". *Review of Accounting Studies* 15 (2) , 264- 294.
- 5) Leuz, C. and Verrecchia, R.E. (2005) " Firms' capital allocation choices, information quality and the cost of capital". Working paper, University of Pennsylvania.
- 6) Palmrose, Z., Richardson, V., & Scholz, S. (2004) . "Determinants of market reactions to restatement announcements". *Journal of Accounting and Economics*, 37, 59-89.
- 7) Wilson, W.M(2008) , "An empirical Analysis of the Decline in the information content of earning following Restatements", the *Accounting Review*.
- 8) Wu ,M,(2002) ."Earning Restatements:A Capital Market Perspective".Ph.D Dissertation,New York Univercity , Stern School of Bussines Administration , Department of Accounting.

- 9) Xu zhaohui Randall, Michael J. Iacina (2009) "explaining the accrual anomaly by market expectations of future returns and earnings". *Advances in Accounting*, volume 25, Issue 2, December 2009, pages 190- 199.